

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวารสารทางการเกษตรที่จัดพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทย ในด้านผู้ผลิต วัตถุประสงค์ในการผลิต ประเภทของวารสาร เนื้อหาวิชา กลุ่มผู้ใช้ เป้าหมาย และวิธีการเผยแพร่ ตลอดจนศึกษาแหล่งผลิตวารสารทางการเกษตรในด้านการดำเนินการผลิต ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตวารสาร รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย มีดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม คือ วารสารทางการเกษตร และผู้ผลิตวารสารทางการเกษตร

1. วารสารทางการเกษตร ศึกษาวารสารทางการเกษตรที่ผลิตในประเทศไทยในปัจจุบัน (ไม่รวมวารสารที่หยุดออกแล้ว) และเป็นวารสารที่มีการเผยแพร่อยู่ในห้องสมุดและศูนย์เอกสารทางการเกษตรในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 36 แห่ง ดังต่อไปนี้

ห้องสมุดหน่วยงานราชการ จำนวน 15 แห่ง ได้แก่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ห้องสมุดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ห้องสมุดกรมชลประทาน

ห้องสมุดกรมประมง

ห้องสมุดกรมปศุสัตว์

ศูนย์สนเทศปศุสัตว์แห่งชาติ

ห้องสมุดกรมป่าไม้

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ห้องสมุดกรมส่งเสริมการเกษตร

ศูนย์ข้อมูลกรมวิชาการเกษตร

ห้องสมุดสถาบันวิจัยข้าว กรมวิชาการเกษตร

ห้องสมุดสถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร

ห้องสมุดสถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร
 ห้องสมุดสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
 ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
 กระทรวงศึกษาธิการ
 หอสมุดแห่งชาติ

ห้องสมุดสถาบันการศึกษา จำนวน 18 แห่ง ได้แก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์

ห้องสมุดและศูนย์เอกสารสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ห้องสมุดภาควิชาสัตวบาล คณะเกษตร

ห้องสมุดคณะประมง

ห้องสมุดคณะวนศาสตร์

ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์

ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์

ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์

ห้องสมุดคณะอุตสาหกรรมเกษตร

ห้องสมุดสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ห้องสมุดสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

หอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร

สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

หอสมุดกลางสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิชาเกษตรเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
 ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์บางพระ

ศูนย์เอกสารรัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่

ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย
 ศูนย์เอกสารธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ห้องสมุดหน่วยงานเอกชน 1 แห่ง ได้แก่

ห้องสมุดธนาคารกสิกรไทย

จากการสำรวจรายชื่อวารสารจากบัตรทะเบียนวารสาร และสำรวจตัวเล่มวารสารที่มีเผยแพร่ในห้องสมุดและศูนย์เอกสารทางการเกษตรทั้ง 36 แห่ง พบว่ามีวารสารทางการเกษตรที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยรวมทั้งสิ้น 157 ชื่อ

2. ผู้ผลิตวารสารทางการเกษตร ได้แก่บรรณาธิการและผู้จัดทำวารสารทางการเกษตร ที่รวบรวมรายชื่อได้จาก ข้อ 1 จำนวน 157 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล และแบบสอบถามผู้ผลิตวารสารทางการเกษตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูล สร้างขึ้นเพื่อบันทึกข้อมูลวารสารทางการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด (โปรดดูภาคผนวก ก) ดังต่อไปนี้

- 1.1 ชื่อวารสาร กำหนดออก ปีแรกที่ออก และภาษาที่พิมพ์
- 1.2 หน่วยงานที่ผลิต สถานที่อยู่ และประเภทของหน่วยงาน
- 1.3 วัตถุประสงค์ในการผลิต
- 1.4 ประเภทของวารสาร
- 1.5 กลุ่มผู้ใช้เป้าหมาย

1.6 วิธีการเผยแพร่

1.7 เนื้อหาของวารสาร

สำหรับการจำแนกประเภทของหน่วยงานที่ผลิตวารสาร ประเภทของวารสาร กลุ่มผู้ใช้ เป้าหมาย และเนื้อหาของวารสาร ได้จำแนกโดยใช้คู่มือ ต่อไปนี้

ประเภทของหน่วยงานที่ผลิตวารสาร จำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. หน่วยงานภาครัฐบาล จำแนกเป็นหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอิสระ
2. หน่วยงานภาคเอกชน จำแนกเป็นสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย บริษัทห้างร้าน สถานประกอบการเกษตร สำนักพิมพ์ และอื่นๆ
3. สมาคมทางการเกษตร
4. องค์การระหว่างประเทศ

สำหรับการจำแนกประเภทของหน่วยงานภาครัฐบาลในข้อที่ 1 ใช้แนวทางจากหนังสือ ประชาสัมพันธ์, กรม. นามสงเคราะห์ส่วนราชการไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : กรมประชาสัมพันธ์, 2535.

ในการจำแนกประเภทของวารสาร ได้ใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทางในการจำแนก คือ Davinson, Donald. The Periodicals Collection. Revise and enlarged ed. Boulder, Colorado : Westview Press, 1978.

Grogan, Denis J. Science and Technology : an Introduction to the Literature. 2 nd ed. London : Clive Bingley, 1973.

ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของวารสารออกได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. วารสารวิชาการ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ดังนี้
 - 1.1 วารสารวิชาการและวิจัย
 - 1.2 วารสารกึ่งวิชาการ
 - 1.3 วารสารวิจารณ์และปริทัศน์
2. วารสารประชาสัมพันธ์
3. วารสารข่าว
4. วารสารพรรณนและสาระสังเขป
5. หนังสือพิมพ์

กลุ่มผู้ใช้เป้าหมาย ได้ใช้เอกสาร 3 รายการ เป็นแนวทางในการจำแนก คือ
 French, Beverlee A. User Needs and Library Services in Agricultural
 Sciences. Library Trends 38 (Winter 1990) : 415 - 440.

Russell, H.M. Agricultural User Populations and Their Information
 Needs in the Industrialized World. IAALD Quarterly Bulletin
 28 (1983) : 40 - 52.

สมจิต ชัยภักดิ์. แนวโน้มความต้องการข้อมูลในงานส่งเสริมการเกษตร. ใน รายงานการ
 สัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเกษตร ครั้งที่ 1 เรื่อง แหล่งสนเทศเพื่อการ
 พัฒนาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร, 2 - 3 เมษายน 2530, หน้า 39 - 43.

กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.

ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายออกได้เป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มนักบริหาร นักวางแผน
2. กลุ่มนักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์
3. กลุ่มนักส่งเสริมการเกษตร
4. กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา
5. กลุ่มเกษตรกร
6. กลุ่มผู้ประกอบการเกษตร
7. กลุ่มประชาชนทั่วไป

สำหรับเนื้อหาของวารสาร ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทางในการจำแนก
 เนื้อหาของวารสารทางการเกษตร คือ

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. กองแผนงาน. หลักสูตรระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตร-
 ศาสตร์ 2530. กรุงเทพฯ : 2530.

Blanchard, J. Richard, and Farrell, L. Guide to Sources for Agricultural
 and Biological Research. Berkeley : University of California
 Press, 1981.

ซึ่งสามารถจำแนกเนื้อหาของวารสารออกได้เป็น 4 สาขาวิชาใหญ่และวิชาย่อย ดังนี้

1. สาขาพืชศาสตร์ ครอบคลุมเนื้อหาย่อย พืชไร่ พืชสวน โรคและศัตรูพืช
 ป่าไม้และการจัดการป่าไม้ และวนผลิตภัณฑ์

2. สาขาสัตวศาสตร์ ครอบคลุมเนื้อหาย่อย สัตวบาล สัตวแพทยศาสตร์ การประมงและการจัดการประมง ผลิตภัณฑ์ประมง วิทยาศาสตร์ทางทะเล และกีฏวิทยา
3. สาขาวิทยาศาสตร์การอาหารและอุตสาหกรรมเกษตร ครอบคลุมเนื้อหาย่อย เทคโนโลยีการบรรจุ เทคโนโลยีชีวภาพ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
4. สาขาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ครอบคลุมเนื้อหาย่อย เศรษฐศาสตร์เกษตร ธุรกิจการเกษตร ส่งเสริมการเกษตร ศึกษาศาสตร์เกษตร วิศวกรรมเกษตร เกษตรชลประทาน ปฐพีวิทยา เกษตรเคมี สิ่งแวดล้อมเกษตร กฎหมายและระเบียบข้อบังคับทางการเกษตร และสถิติการเกษตร

2. แบบสอบถามผู้ผลิตวารสารทางการเกษตร สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการผลิตวารสารทางการเกษตร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการผลิตวารสารทางการเกษตร แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยคำถาม 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน (ปรากฏรายละเอียดใน ภาคผนวก ข) คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลแหล่งผลิตวารสาร คำถามตอนนี้ให้เติมข้อความลงในช่องว่างเกี่ยวกับชื่อวารสาร ชื่อหน่วยงานที่ผลิต และสถานที่อยู่ปัจจุบัน หมายเลขโทรศัพท์ และโทรสาร

ตอนที่ 2 การดำเนินการผลิตวารสาร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการจัดหาบทความเพื่อตีพิมพ์ การคัดเลือกบทความ การตรวจแก้ไขต้นฉบับ การจัดพิมพ์ และระยะเวลาในการผลิตวารสาร คำถามในตอนนี้เป็นการกำหนดข้อความให้เลือกตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินการผลิตวารสารทางการเกษตร

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

การทดสอบเครื่องมือวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้นได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตร ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการจัดทำวารสารทางการเกษตร คือบรรณาธิการ Thai Journal of Agricultural Science (จัดพิมพ์โดยสมาคมวิทยาศาสตร์การเกษตรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์) พิจารณาความครบถ้วนและความถูกต้อง ต่อจากนั้น นำแบบบันทึกที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาทดลองเก็บข้อมูลกับวารสารทางการเกษตร ที่มีอยู่ในสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน

20 ชื่อ โดยให้ครอบคลุมวารสารทุกประเภทที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย พบข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง ดังนี้ ในหัวข้อกำหนดออก พบว่ายังไม่ครอบคลุมกำหนดออกรายวัน จึงได้เพิ่มกำหนดออกรายวันภายใต้หัวข้อนี้ ในหัวข้อประเภทของหน่วยงาน พบว่าการแบ่งหน่วยงานย่อยยังไม่สามารถครอบคลุมได้ทั้งหมด จึงได้แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้ ภายใต้หน่วยงานภาครัฐบาล เพิ่ม "หน่วยงานอิสระ" 1 หน่วยงาน และในส่วนที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชน เพิ่ม "อื่นๆ" เมื่อแก้ไขข้อบกพร่องทั้งหมดแล้ว จึงนำแบบบันทึกข้อมูลไปบันทึกรายละเอียดของวารสารทางการเกษตรที่จัดเก็บในห้องสมุดทั้ง 36 แห่ง ต่อไป

2. แบบสอบถามผู้ผลิตวารสารทางการเกษตร ได้นำไปทดสอบกับผู้ผลิตวารสารในสาขาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาขาเกษตรมากที่สุด คือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 8 ราย โดยให้ครอบคลุมผู้ผลิตจากหน่วยงานแต่ละประเภท สำหรับผู้ผลิตวารสารทั้ง 8 ชื่อ ที่ได้ทดสอบแบบสอบถาม ได้แก่

ผู้ผลิตวารสารของหน่วยงานราชการ 2 ชื่อ ได้แก่

ชื่อวารสาร : จดหมายข่าวเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ผู้ผลิต : ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักงานปลัดกระทรวง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดลอม

ชื่อวารสาร : วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้ผลิต : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดลอม

ผู้ผลิตวารสารของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อวารสาร : วารสาร กฟผ

ผู้ผลิต : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ผู้ผลิตวารสารของสถาบันการศึกษา 2 ชื่อ ได้แก่

ชื่อวารสาร : Journal of Scientific Research Chulalongkorn
University.

ผู้ผลิต : คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อวารสาร : วารสารศูนย์เครื่องมือวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้ผลิต : ศูนย์เครื่องมือวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ผลิตวารสารของสมาคมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2 ชื่อ ได้แก่

ชื่อวารสาร : วารสารพลาสติก

ผู้ผลิต : สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกไทย

ชื่อวารสาร : วารสารคณิตศาสตร์

ผู้ผลิต : สมาคมคณิตศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ผลิตวารสารของหน่วยงานภาคเอกชน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อวารสาร : TTIS Textile Digest

ผู้ผลิต : บริษัท ทีทีไอเอส จำกัด

จากการทดสอบแบบสอบถามพบข้อบกพร่องในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา เช่น ผู้วิจัยใช้ข้อความว่า "การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เขียนเรื่อง" ได้รับคำแนะนำให้แก้เป็น "การจ่ายสิ่งตอบแทนแก่ผู้เขียนเรื่อง" เพื่อให้ครอบคลุมความหมายได้ทั้งเงินค่าตอบแทนและสิ่งของที่จะให้ตอบแทนแก่ผู้เขียน เป็นต้น เมื่อแก้ไขข้อบกพร่องทั้งหมดแล้ว จึงส่งแบบสอบถามไปยังผู้ผลิตวารสารการเกษตรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้นมาบันทึกข้อมูลวารสารทางการเกษตรที่เผยแพร่อยู่ในห้องสมุดและศูนย์เอกสารทางการเกษตร ทั้ง 36 แห่ง แบบบันทึกข้อมูล 1 ฉบับ ใช้วิเคราะห์วารสาร 1 ชื่อ และวารสารแต่ละชื่อนำมาวิเคราะห์ใช้ฉบับล่าสุดที่ตีพิมพ์เผยแพร่ (ในช่วงปี พ.ศ. 2536-2537) หากได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จะวิเคราะห์จากฉบับย้อนหลังลงไป ในกรณีที่ไม่สามารถหาข้อมูลจากตัวเล่มวารสารได้ครบ จะขอรายละเอียดเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์บรรณาธิการวารสารชื่อนั้นๆ

สำหรับการบันทึกข้อมูล ใช้วิธีดูจากส่วนประกอบต่างๆ ของวารสารดังนี้

1. ชื่อวารสาร ใส่ชื่อวารสารตามที่ปรากฏบนหน้าปกในของวารสาร
2. หน่วยงานผู้ผลิต ใส่ชื่อหน่วยงานที่ผลิต สังกัด ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ และโทรสาร ตามรายละเอียดที่ปรากฏบนหน้าปกใน หน้าปก และปกหลัง
3. วัตถุประสงค์ในการผลิต ดูจากหน้าปกใน หน้าปก ปกหลัง หน้าคำแนะนำสำหรับผู้เขียน และบทบรรณาธิการ
4. กลุ่มผู้ใช้เป้าหมาย ดูจากวัตถุประสงค์ หน้าปกใน หน้าปก ปกหลัง หน้าคำแนะนำ

แนะนำสำหรับผู้เขียน และบรรณาธิการ

5. วิธีการเผยแพร่ จากข้อมูลการบอกรับเป็นสมาชิก ระเบียนบอกรับเป็นสมาชิก หน้าปกใน ปกหน้า และปกหลัง

2. ส่งแบบสอบถามให้แก่บรรณาธิการวารสารทางการเกษตร จำนวน 157 ชื่อ โดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม 2537 และขอให้ส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 31 มกราคม 2537 เมื่อครบกำหนดส่งคืน ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 82 ชุด คิดเป็นร้อยละ 52.22 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด จึงได้ติดตามทวงถามทางโทรศัพท์ และติดต่อด้วยตนเอง พร้อมส่งแบบสอบถามครั้งที่ 2 จนถึงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2537 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนเพิ่มอีก จำนวน 56 ชุด รวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน 2 ครั้ง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 138 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.89 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลวารสารทางการเกษตร จำนวน 157 ชื่อ จากแบบบันทึกข้อมูล และข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ผลิตวารสารทางการเกษตร จำนวน 138 ชุด ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$P = \text{ค่าร้อยละ}$$

$$f = \text{จำนวนข้อมูลในแต่ละประเด็น}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในบทที่ 4 โดยจะนำเสนอเป็นเชิงพรรณนาประกอบตาราง ข้อมูลจากแบบบันทึกในหัวข้อ ชื่อวารสาร กำหนดออก หน่วยงานที่ผลิต ที่อยู่ วิธีการเผยแพร่ และราคาวารสาร จะนำมาจัดทำเป็นบรรณานุกรมวารสารทางการเกษตรในประเทศไทย ซึ่งปรากฏในภาคผนวก ค และข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 รวมกับข้อมูลจากแบบบันทึกข้อ 4 จะนำมาจัดทำเป็นนามานุกรมผู้ผลิตวารสารทางการเกษตรในประเทศไทย ซึ่งปรากฏในภาคผนวก ง